

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Septem Illvstrivm Virorum Poemata

Cesarini, Virginio

Antverpiae, 1662

Virginii Caesarini Vita.

urn:nbn:de:hbz:466:1-7990

VIRGINII
CÆSARINI
VITA.

*V*Æ de Virginij Cæsarini ingenio, moribus, studijs, disciplinâ, fortunâ, totoque vitæ cursu, non ab rumore vulgi, neque à Rhetorum laudationibus accepimus, sed à viris grauibus, & ab omni affectu liberis, qui adhuc supersunt, quiq̃ue Virginium vsu quotidiano cognitum habuerunt; ea nos, sicuti narrata, acceptaque sunt, simpliciter, pro nostrâ, & argumenti naturâ, fideliterque trademus.

Natus est Romæ die xx. Octobris anno M.D.LXXXV. patre Iuliano, Ciuitatis Nouæ Duce, matre Liuiâ Virginij Vrsini filiâ. Vtriusque autem parentis genus, generisq̃ue dignitas & potentia clariora sunt, quàm vt scriptoris operam, lucemque desiderent. Fratres habuit maiores quidem natu Ioannem Georgium, qui patri in Ducatu successit, & Alexandrum, qui postea Cardinalis creatus est ab Urbano Octauo, minores autem Ferrantem, vtriusque Signaturæ Referendarium, ac Petrum, militem Hierosolymitanum. Propinquitatibus verò multis magnisque floruit;

floruit, à matre præsertim. Nam præter Vrsinam gentem, Beatrix, Cornelia, & Catharina Liuiæ sorores nuptui traditæ, cum suis, tum suorum filiorum coniugijs Sfortias, Columnas, Corneos, Pallauicinos, Maluetios, Altempfios, Cæsios, Borromæos, Madrutios, aliasque subinde veteres familias & locupletes comprehenderant. In Virginio igitur eximia ab ineunte ætate indoles, & ad studia literarum singularis alacritas apparuit: adeo vt Bonifacius Cardinalis Caietanus, acri vir, vt omnes sciunt, perspicacique iudicio, septennem adhuc puerum cum tractaret, ad omnia summa natum diceret, & incredibiles progressus in literis, si institutio accederet, augurari soleret. Celebre est, ac penè in consuetudinem prouerbij venit, nihil Romanis pueris festiuus, nihil elegantius fieri posse: promotos, sagaces, dicaculos, ingeniosos, ad omnia disciplinarum genera mirè factos videri: vbi adoleuerint, concidere sæpè vim illam omnem, ardoremque animorum, & quasi Circæo aliquo poculo repentè mutatos, alios planè sensus, aliam sibi mentem induere. Verène id, appositeque dicatur; an à Transalpinis hominibus, vetere erga Romanos odio, falsò iactetur, nihil laboro. In Virginio certè aliter se res habuit, vt postea intelligemus. Nouem fermè natus annos Parmam mittitur cum Alexandro fratre, quò procul à paternis delicijs, adeoque ab ijs occasionibus, quæ mentes adhuc teneras, & ad magna surgentes plerumque enecant, intentiorem ad studia animum

mum

num adijceret. Antelata autem ceteris vrbibus Parma, cum ob celebritatem illius Academiae excellentibus in omni disciplinâ magistris, Ranutij Ducis operâ, florentissimæ, tum ob auiam Farnesiam: quo etiam nomine Ranutius venientem Virginium libenter domum suam recepit, & pro eâ, quæ intercedebat, coniunctione, benignè liberaliterque habuit, quoad eâ in vrbe est commoratus. Mansit autem ibi quinque plus minus annos: intra quod spatium non solum ea omnia arripuit, quibus ad humanitatem informari solent ingenui adolescentes; verum etiam totius Philosophiæ cursum confecit, præceptore Auanzino, qui Iacobi Zabarellæ in Gymnasio Patauino discipulus, Peripateticæ disciplinæ ludum in Parmensi aperuerat: tantâ quidem cum laude, vt condiscipulos & percipiendi celeritate, & disputandi solertiâ longo interuallo omnes anteiret. Nec institutum intereâ iter retardauit infortunium, quod illi accidit. Nam dum inter æquales in equestri ludo se exercet (quod vnicum habebat à studijs laxamentum) refractarius equus, cui erat impositus, iuueniliter exultantem, & superbè nimis imperitantem excussit, adeoque grauitè solo illisit, vt pluribus locis crure confracto, præ dolore sensibus pænè omnibus destitutus, vltimum vitæ discrimen adiuerit. Quem casum maior etiam paulò post calamitas excepit, Chirurgi imperitiâ. Cum enim post duos menses, quàm decubuerat, experiri vellet, an rectè adhuc consistere pedibus posset,

posset, adeò perperam ac distortè conglutinata
 tibia apparuit, vt eam denuò perfringere necesse
 fuerit, & in eum statum reuocare, quo ante cu-
 rationem fuerat, quò rectius conualesceret, accer-
 sito ab Iſſæo vsque lacu, in Venetâ regione, pro-
 batæ artis Chirurgo. Horret animus eos crucia-
 tus cogitare, qui denuò tolerandi Virginio fuere;
 qui tamen illos eo animi robore tulit, eaque con-
 stantiâ, quam in viro confirmatæ iam ætatis &
 sapientiæ non requiras. Igitur, vt eramus aggressi
 dicere, tantum abfuit, vt propterea studiorum
 suorum cursum intermitteret, vt per totum illud
 tempus, quo in lectulo confixus iacuit (iacuit au-
 tem integrum propè annum) nihil ageret aliud,
 quàm vt cum viris doctis sermonem de literis in-
 stitueret, præcipuè verò cum Patribus Soc. IESV,
 qui ei frequentes, & ad omne prompti officium
 affidebant. Quorum quidem viuendi ratio & in-
 stitutum adeò Virginio arriserant, vt non semel
 de illorum amplectendâ militiâ cogitarit: eam-
 que animi illius propensionem perpetuam atque
 constantem postea aperuit vltima ipsius volun-
 tas, qua Ignatiano habitu efferi se velle cauit
 in testamento. Ea curatio cum post mensem vn-
 decimum exitus tandem prosperos habuisset,
 eosque iam progressus fecisset in literis, quos
 operæ pretium esset in aspectum lucemque pro-
 ferre, Romam, ineunte adolescentiâ, Virginius
 reuertit, vbi magnum fanè virtuti suæ theatrum
 inuenit paratum. Nam ingens hominum ani-
 mos cùpido inceſſerat videndi cominùs, & peri-
 clitandi

clitandi ingenij, de quo tam multa, tam præclara omnium sermone afferebantur: erantque non pauci, qui suspicarentur, in adolescentulo primariæ nobilitatis, & morum formæque elegantiam commendatissimo, efferri plus æquo omnia: ita verò solere fieri, vt qui alijs in urbibus maximo in pretio essent, & laude ingenij ceteros mortales anteirent, Romæ ita decreverent, vt vix aliquo in numero haberentur. Virginius tamen aduentu suo ita confirmavit rumores, qui de ipsius virtute atque ingenio percrebuerant, vt nihil iam in Vrbe esset eius nomine clarius; essentque in eum, tamquam in aliquem ex veterum annalium memoriâ, conuersi animi & studia ciuitatis. Siue enim priuatis eruditorum colloquijs de re literariâ sermo esset; siue in scholasticorum, quos vocant, arenam descenderetur; magna vbique eius doctrina, magnum acumen, & fertilitas ingenij eminebat. Hæc autem efficiebat etiam gratiora præter generis claritudinem suauitas oris, formæque dignitas. Quibus accedebat actio efficax, & sonus vocis elegans, & ad aurium voluptatem accommodatus; ingenuus prætereà quidam pudor, & candor animi, pari cum humanitate erga omnes, & facilitate naturæ. Nam ad id quidem quod pertinet, extat inter eius scripta Satyra elegans, quâ acriter carpit, vel potius irridet nobilium quorundam inscitiam, qui estimationem dignitatemque nominis, quam solidis ornamentis, ac verâ virtute non possunt, ostenta-

R

tione

rione generis ac potentiæ, & insolentis animi
 fastu consequi volunt. Nec parùm momenti ha-
 bebat ad plausum laudemque Virginio conci-
 liandam senilis quædam in primo ætatis flore
 maturitas, non illa quidem austera ac tristis
 (nam hilariota nonnumquam conuiuia & con-
 gressus amabat, eratque in iaciendo, mitten-
 doque ridiculo perurbanus) sed quæ adolescen-
 tem deceret literis impensè deditum, & ab insi-
 tâ animi generositate non fluxa, & præsentia,
 sed ad memoriam illustria, & æterna respicien-
 tem. Ferunt, cum ab æqualibus ad insigne spe-
 ctaculum inuitaretur, quod totius Urbis con-
 cursu celebrabatur, se verò id facturum negas-
 se, nec eò se crimine velle adstringere, vt quo
 temporis spatio posset Olympicis, Nemeæis,
 Circensibus ludis, & si liberet, etiam Florali-
 bus, sine vllò incommodo aut strepitu domi
 suæ interesse, mallet imperitorum artificum
 nugis, quantumuis sumtuosis, inter tumultus
 & vulgi angustias, oculos atque animum prosti-
 tuere. Maximos prætereà clamores excitabat
 memoria, quâ ita Virginius pollebat, vt inte-
 gras sæpè Scriptorum paginas, pro re natâ, re-
 citaret; & vbi interesset publicis disputationi-
 bus (intererat autem ferè quotidie, certatim in-
 uitantibus ijs, quorum ea sollemnitas erat, quò
 tanti Viri præsentia illustrior fieret) essetque vel
 eleuandum aduersarij dictum, vel suum con-
 firmandum, sexcenta Aristotelis loca proferret
 ex tempore, iisdem pænè verbis quibus reddita
 fuerant

fuerant ab interprete : nam Græca adducere, nec moris est apud nostros homines, & ipse (institutum enim tenebo, nec alios patiar falsas Virginio laudes appingere) non nisi leuiter attigerat Græcas literas. Itaque cum acerrimo ingenio parem memoriam, quod perrarò accidit, sortitus esset, & tempus omne, quod reliquum esset ab officijs ad tuendam vitam necessarijs, teneret in commentationibus, & tractatione librorum, breuè omnis reconditæ exquisitæque doctrinæ scientiam ita comprehendit, vt admirationi esset vniuersis, nec iam se intra Italiam contineret illius gloria, sed mare & Alpes præteruecta longè se ad vltimas terras, lateque diffunderet. Cardinalis quidem Bellarminus (quem virum parùm consideratè quicquam, aut ad assentationem dixisse vel fecisse vmquam, nefas esset suspicari) solitus erat dicere, videri sibi Virginium alterum Picum Mirandulanum, eum qui ob excellentiam ingenij, & doctrinæ, phœnix est nuncupatus. Quod sanè dictum & probabatur in vulgus, & vtriusque genus, mores, formam, ingenium, studia, exitum ipsum vitæ ex æquo comparanti haud multum absonum à vero reperietur. In cuius rei fidem subiicimus numisma, ex vnâ quidem parte duobus phœnicibus insculptum, ex alterâ verò totidem imaginibus affabrè ductis, & extantibus; quarum prior Ioannem Picum, Virginium Cæsarinum altera referebat.

Idem Cardinalis Virginitio auctor fuit, vt tantam rerum optimarum scientiam, ingenijque præstantiam, quæ sibi diuinitus contigisset, ad ipsius Dei gloriam, & generis humani fructum conferret, scribendo librum, in quo vberioribus argumentis, quàm ceteri fecissent, magisque ad sensum permanantibus, omnem dubitationem tolleret de immortalitate animorum, ad reuincendam illorum pertinaciam, qui sacrarum literarum testimonio hac in re minimè acquiescerent. Et sanè multa in id argumentum Virginitius iam collegerat, colligebatque in dies, quò omnia suo tempore rectè & ordine digesta luculento volumine complecteretur, nisi præmatura postea mors egregium Opus, quemadmodum alia multa quæ moliebatur animo, intercepisset. Inter hæc non neglexit Iuris quoque scientiæ, cuius Consultus fuerat Parmæ sollemniter appellatus, operam dare, coacto etiam stylo, quo ceteroqui castigato utebatur, accommodare se formulis corruptæ Iurisprudentiæ. Veruntamen longè maior

maior illum voluptas ad mitia Musarum studia,
 & flagrantior cupido rapiebat, hominem præser-
 tim non tam honorum & potentia, quibus vul-
 gares animæ vsque ad insaniam capiuntur, quàm
 laudis & gloriæ; quâ magnæ mentes & erectæ
 imprimis ducuntur, appetentissimum. Quam-
 obrem, valere tandem iussis leguleiorum fori-
 que clamoribus, iterum se liberalioribus literis
 totum tradidit, Theologicis præsertim, ac Phi-
 losophicis: quarum primas cum sacrae historiae,
 Canonum, Conciliorum, ac Patrum cognitio-
 ne coniunxerat; in vltimis verò, Doctore & Ma-
 gistro Auanzino, de quo supra memorauimus,
 ita vsque ad illud quidem tempus Peripatetico-
 rum sectæ adhæserat, vt ab eorum placitis vel la-
 tum vnguem discedere religio illi esset. Verum
 vbi versari familiarius cœpit cum Federico Prin-
 cipe Cæso, eiusque auctoritate & consilio in
 amicitiam se dedit Galilæo, Ioanni Ciampolo,
 aliisque eius disciplinæ hominibus, qui è cælo
 se deuocasse gloriabantur veram ac germanam
 philosophiam, hoc est, aliam planè ab eâ, quam
 Aristoteles tradidisset; primò quidem obluctari
 acriter eorum dictis, deinde vbi quotidianus ser-
 mo argumenti insolentiam cicurauit, haud gra-
 uatè aures, postremò etiam manus dedit. Itaque
 veteris militiæ desertor & transfuga, vt sunt iu-
 uenum ingenia cupida rerum nouarum, transi-
 tum fecit ad castra Lynceorum (id nomen A-
 cademiæ fuit) quorum erat institutum inusita-
 ta rerum euenta, quæ terris, quæ cælo accide-

rent , in disputationem vocare , causas sedulò indagare , & eorum obseruationibus , alijsque experimentis , veterem omnem philosophiam , Aristotelicam in primis euertere. Ex eo numero qui esset , quasi familiæ suæ tesseram ambitioni vocabuli conuenientem , gestabat digito anulum , lynce insculptum , quo significabatur , esse eos in rimandis naturæ arcanis perspicacissimos. Hæc porrò Academia auctorem habuit eum , quem diximus , Federicum Principem Cæsium , literarum amatorem potius , quàm peritum , mansitque tamdiu , quamdiu vixit auctor suus , qui illam quasi fatam à se arborem omni officio industriaque colebat. Verùm eo mortuo , cùm Academici nullas haberent certas sedes , nec ceterarum Academiarum morem sequerentur , statis diebus in vnum conueniendi , sed vnico nominis splendore , & annuli mysterio omnis eorum disciplina contineretur ; breui Lynceorum memoria ita extincta est , vt eorum ad ætatem hanc nostram vix tenuis aura peruenerit. Præter Galilæum , & Ciampolum , coluit quoque Cynthium Clementem eidem sectæ addictum , & insignem eâ tempestate Medicum. Ab eo Virginius Chimicis sacris initiatus versari cœpit attentius in eius artis experimentis , quibus præcipuè Aristotelis fundamenta conuelli putabant. Eaque ipsa experimenta conuertit postmodum à destruendis Peripateticorum placitis ad fulciendam valetudinem suam , quæ iam & assiduo labore in studijs , & habitu corpo-

corporis gracili, propensoque ad maciem, in deterius quotidie prolabebatur. Verum hic quoque conatus, sicut alia multa quæ periclitatus fuerat medicamenta, irritus fuit, in dies magis magisque superante vi morbi. Cuius rei cum omnem culpam (vicio generis humani) conferret in incitiam Medicorum, inuehi vehementer eâ occasione solitum ferunt in insaniam temporum nostrorum, quibus ars illa, cui valetudinem nostram vitamque credimus, tamquam humilis & plebeia, digna iudicaretur, in qua illi fermè elaborarent, qui nullas vererentur violare maiorum imagines, qui que tenuitate plerumque rei domesticæ prohiberentur operam dare studijs ac disciplinis ad eam probè tractandam necessarijs; instrumenta fundi, pascua, nomina, supellex, à viris honestissimis, patricijsque vendicarentur. Igitur cum alterius cæli præsidium, reliquis omnibus frustra consumptis, experiri constituisset, Bononiam iter intendit, non quòd situm illius vrbs maximè opportunum duceret valetudini suæ, placidum alioqui temperatumque cælum desideranti; sed quòd in Bononiensi Gymnasio mereri stipendia dicerentur Medici præstantissimi, nec deessent literati viri, sine quibus, vt cetera adessent omnia, videbatur sibi Virginius in solitudine luctuque viuere. Sed interceptus in itinere ab amantissimo sui Principe Cæsiò, Aquaspartam Cæsiæ gentis oppidum propè Spoletum diuertit, mansitque ibi aliquot dies magnâ, quantum

quidem per inualetudinem licuit, cum voluptate. Quippe Federicus, quò libentiozem illic Virginium retineret, Bononiâ accerferat, præ ceteris, Claudium Achillinum, Philosophum ac Poëtam, opinione quidem omnis Cisalpinæ Galliæ maximum, & Petrum Poterium rei Chemicæ egregium artificem, quibuscum alternas horas hilare ac iucundè transigebat. Ac breuî tantum de veteri suâ sæuitiâ morbus remiserat, vt vox etiam, quam pituitæ, vel alterius cuiusuis humoris defluuio vlceratae fauces iam olim intercluserant, ad officium rediret, vt Elegiâ quadam ad Cynthium Clementem sibi ipsi effusè gratulatur. Nam ceteris eius virtutibus non leui ornamento erat mira indoles, & dexteritas ad Poësim, præcipuè Latinam, in quâ Tibullum, Propertiumque, eruditorum iudicio, feliciter expressit elegiaco carmine. Italicis etiam numeris se exercuit, adductus consuetudine Ioannis Ciampoli, qui eo præcipuè ornamento aditum sibi ad laudem, & ad potentiorum limina patefecerat. Sed quamuis Virginius profiteretur maxime omnium probari sibi Ciampoli venam & characterem; longè tamen diuersâ viâ vterque illorum ibat ad carmen. Virginius æquabile & temperatum sequebatur scribendi genus, perspicuum, graue, simplex, quod seriò rem ageret, & in quo Latij veteris incessum facile agnosceres; in Ciampolo liber spiritus, noua omnia, concitata, grandia, inaudita, plena periculi & audaciæ ad Pindarum aspirantis, quæ propterea

propterea omnem ad se raperent admirationem theatri. Quam scribendi rationem perperam imitati postea, qui se Pindaricos dici volunt, in tam absurdos errores inciderunt, ut ex plurimis, quæ aliquot ab hinc lustris irreperunt in Republicam literariam hæreses, nulla, ut viri quidem sapientes iudicant, foediùs Italicæ iuuentutis ingenia corruerit. In his, quæ scripsit maternâ linguâ, multa reperiuntur etiam amatoria, satis pro argumento verecunda & sobria: quæ tamen Auctor postea improbavit, tamquam imbecillâ adhuc ætate scripta: & superat eorum numerus, quæ hominem philosophum, & à vulgi erroribus alienum magis deceant, quæque Christiano Poëtâ digniora videri possint. Quâ etiam in re secutus est Ciampoli auctoritatem suadentis, honestissimam secum provinciam susciperet, ad meliorem frugem moresque reuocandi Etruscas Musas, quæ, nonnullorum vitio, nihil iam sancti aut casti haberent, sed cuiusvis è vulgo libidini prostitutæ in obscœnis tantum & procacibus argumentis occuparentur. Virgilius itaque à iuuenili licentiâ ad grauiora stylo conuerso, moralis Philosophiæ præcepta, quod nemo adhuc ante ipsum ex proposito fecerat, aggressus est carminibus tradere, ut etiam profiteretur Ode illâ, quæ Proœmium inscribitur. Et quia ad informandos optimis moribus animos duplici præcipuè viâ ac ratione niti oportet; ad honesta videlicet incitando illos, & reuocando à turpibus; vtramque

Virginius complexus est: illam quidem pluri-
 bus Odis (cantiones nostri vocant) ad varios
 amicos scriptis; hanc verò nonnullis Satyris Lu-
 ciliano aceto perfusis, in quibus ætatis suæ vi-
 tia perstrinxit acriter: quandoque etiam perso-
 nis potentiâ vel dignitate illustribus, quâ erat
 animi libertate ac spiritu, in os inuolare non
 dubitauit; sed animi tantum gratiâ, & expe-
 riundi eo in argumento ingenij, non quòd vlli
 mortalium inuri notam suis carminibus vellet.
 Ceterum quòd fideliozem literis suis operam
 daret, in superiorem paternæ domus contigna-
 tionem secesserat. nec eò quemquam ferè ad-
 mittebat, præter illos, qui pari erga Musas ani-
 mo essent, paribus studijs ducerentur. Hos enim
 ad se venientes omnibus humanitatis officijs ex-
 cipiebat: cum his disserere, lectitare, conui-
 uari, deambulare, dies integros commorari:
 cum eisdem communicare lucubrationes suas,
 impensè prius rogatis, diligenter animaduerte-
 rent, & si quæ minus probarent, atroci stylo
 effoderent. Quorum quidem nonnullos alienâ
 ope & præsidio indigentes aluisset etiam domi
 suæ, vt solebat sæpè desiderare, si per tenuita-
 tem rei domesticæ licuisset. Verùm cum bono-
 rum paternorum summa vnâ cum Ducatu Ci-
 uitatis Nouæ in Picenis, alijsque in agro Latino
 oppidis, ad grandiozem natu fratrem, more
 apud nobiles familias recepto, peruenisset; ipse
 tertio loco genitus eam pecuniam annuatim
 percipiebat, quæ cum per se ipsa satis exigua erat,
 tum

tum verò parùm attentè administrata, vt ij faciunt, quibus seriò occupatis in studijs literarum ingrata omnino atque odiosa accidere solet rei familiaris procuratio, ægrè in annuos sumtus suppeditabat. Quò fiebat, vt graui se nonnumquam ære alieno obligaret, quod postea Dux ipse ad arcendam notam, quæ in se etiam redundasset, molesto quidem animo, sed exsoluebat tamen. His angustijs vt obuiam aliquando iret, litem cum eodem Duce instituerat, quâ petebat, vt liberalior sibi in singulos annos pensio decerneretur, prout vltimis illis temporibus maior facta fuisset accessio ad patrimonium Cæsarinae familiae, ad cuius facultatem respexissent Maiores sui, cum secundo loco genitis annuos præscriberent redditus. Sed Mapheus Cardinalis Barberinus, quem ingenij ac studiorum similitudo Virginio, quamuis longè natu minori, familiarissimè coniunxerat, ei persuasit, vt omni contentione sublatâ, quietè cum fratre & concorditer viueret; quòd ita deceret præclarum virum, eaquæ esset certior ratio extorquendi ab illo pecuniam. Eo interim in otio, & quasi malaciâ literarum, non licuit Virginio diutiùs viuere, ipsum inter Cubicularios intimos cooptante Gregorio XV. operâ Ioannis Ciampoli, qui Pontificio nomine exarabat epistolas ad Principes. Is vbi ad illum honoris gradum est admotus, nihil habuit antiquius, quam vt significationem aliquam Virginio daret grati animi, & beneficiorum memoris, quæ plurima

ab

ab eo, insigniaque acceperat. Erat Gregorio à secretis, in ijs quæ ad statum curamque Reipublicæ pertinent, adeoque non mediocri auctoritate & gratiâ in aulâ florebat Ioannes Baptista Agucchius Bononiensis, vir cum ceterâ clarus, tum verò scribendi Italicè, & rerum per literas gerendarum laude clarissimus. Eius commendatione Ciampolus sicut ipse in eum locum peruenerat, ita facilè est consecutus, ut Virginius ad eum, quem diximus, honoris gradum ascenderet. Sunt qui credant, Virginium, ubi primùm in Palatium pedem intulit, veteris instituti oblitum cogitare cœpisse de anteuerendâ purpurâ Alexandro fratri, cui quamuis tenuioris ingenij homini, tamen uti & natu grandiori, & aliquot iam annos constituto in publico munere, deberi potius is honos videbatur: tantumque breuî vel suâ industriâ, vel amicorum ope profecisse, ut cum Gregorius lento quidem, sed graui conclamatoque morbo implicaretur, ad illustrandam præclaro aliquo facinore memoriam extremi temporis, de Virgino Cardinali creando in primo conuentu Senatus, vnâ cum duobus alijs viris ornatissimis, Agucchio ipso, & Angelo Cæsio, consilia inirentur; quæ tamen Pontificis mors citius, quàm credebatur, consecuta discussit. Alij verò postremæ quidem parti assentiuntur: quòd verò pertinet ad præripiendum fratri honorem, commentos fabulam putant aulicos homines, Virginium non ex ipsius virtute & altitudine animi metien-

metientes, sed ex moribus, & naturâ imperitæ multitudinis, quæ adduci numquam potest, vt minimè credat insanire eos homines, qui nihil ducunt præclarius vitâ rectè sapienterque traductâ. Adduntque, Virginium non repugnantem potius, quam volentem pertractum fuisse in Aulam Pontificiam, clamante subinde Ciampolo, indignum esse viro magnanimo, præsertim philosopho, cum scias humanam societatem mutuis officijs contineri, nullam velle Reipublicæ partem attingere; cumque literarum adeò sis amans, occasiones auersari illas, quibus literæ poliuntur: non prætermittendam opportunitatem iuuandi amicos, & industrios homines, nec ea munera recusanda, quæ, nisi à probis viris sapientibusque occupentur, improbis & iniustus, magnâ cum Dei offensione, rei que publicæ incommodo, sint committenda. Mortuo Gregorio, & in eius locum Urbano Octauo Pontifice renunciato, statim eius Cubiculo Virginus præficitur: idque tribuisse Urbanum opinio fuit non tam veteri benevolentia, quâ eius indolem ab ineunte adolescentiâ complexus fuerat, quàm recentibus eiusdem erga se meritis. Cum enim Mapheo Cardinali Barberino dudum subirati Hispani essent, suæque erga illum voluntatis non obscuras dedissent significationes; ægrè illi, vt existimare quiuisset, ad Summum Pontificatum aditus patuisset, nisi Virginus à Francisco de Castro Regis Hispaniarum ad Pontificem Oratore, & Didaco Saauedra, qui con-

filio-

filiorum omnium Francisco particeps erat, sapius vrgendo impetrauisset, æquiore in tantum Virum animo esse vellent, & auctores fieri, vt is cum Rege Catholico in gratiam rediret. Iam olim enim Virginius, manucentibus literis, & re Poëtica, insinuauerat se in vtriusque illorum familiaritatem, quemadmodum etiam Mapheo egregiè conciliauerat Gasparem Cardinalem Borgiam Hispanicæ factionis moderatorem ac ducem, qui quamquam durior ad hæc studia videbatur, facile tamen suauitate morum Iuuenis nobilissimi, & miræ in tractandis conciliandisque animis dexteritatis ita captus est, nihil vt esset, quod non eius causâ faceret libentissimè. Certè si in Pontificibus creandis quicquam humanæ opi tribuere fas est, ac non potius sola tam arduo in opere & sacrosancto Voluntas Diuina dominatur, egregiè meritis de Urbano Octauo Virginius eo factò videri potuit. Ad eum tamen fortunæ gradum tantam animi æquitatem & modestiam attulit, vt eorum qui apud Urbanum aliquo loco essent, nemini minùs licere videretur: tantumque abfuit, vt eos imitaretur, qui ad potentiam opesque ex insperato euecti efferuntur fastidio quodam & contumaciâ; nullum vt suauiore ex eo loco fructum percipere se fateatur, quàm subleuandi veteres amicos, eos præcipuè, qui destituti re familiari, ingenio, & literis abundarent. Itaque breui illo tempore, quo in eâ dignitate vixit, eorum quàm plures, prout cuiusque conditio ferebat, aut in familijs virorum

Prin-

Principum, aut honesto aliquo in munere collocavit. Aliquos etiam apud se retinuit: in his Augustinum Mascardum, quem Parmæ cognitum, hospitis & contubernalis loco habebat; & Franciscum Balduccium, cuius operâ utebatur in scribendis epistolis, virum ad Poësim omnino factum, si acrioris limæ labor, & vberior cognitio artium optimarum ad eius ingenium accessisset. Alios verò, qui cùm nihil domi pingue haberent præter ingenium, inani tamen scientiæ opinione inflati, sæculum incufabant, ut ferè fit, quòd iacere literas pateretur, molliter atque urbanè admonitos erroris, in quo erant, hortari solebat, relictis studijs literarum, aliam omnino artem magis accommodatam humeris suis, aliud vitæ genus aggredierentur. Eaque Virginij libertas meliora suadentis, multis, qui nullam in tanti Viri dictis subesse fraudem poterant suspicari, salutis fuit. Tam illustri loco positum Virginium, cùm publica expectatio, tum verò Virbanus ipse Purpuræ destinabant. Verùm quod illi aliena mors paulò antè abstulerat; sua tunc abstulit. Nam intra vertentem annum, ex quo Pontificio Cubiculo præerat, extremâ iam macie confectus, fato, quod iamdiu forti erectoq; animo operiebatur, tandem concessit, Kal. Aprilis, anno M. DC. XXIV. Constans autem opinio fuit, mortem illi maturavisse Præfecturam Cubiculi, cui ut frequens adesset, adeoque palàm Pontifici faceret, se integras ad purpuram vires allaturum, affecto corpori, & quietis indigenti minimè parceret.

ret.

ret. Virginij quidem mortem adeò grauius tulisse fertur Vrbanus, vt per aliquot dies, vbi de illo mentio incideret, lacrymas non haberet in potestate: & cum Alexandrum Virginij fratrem Cardinalem creauit, professus sit, se potius Virginij memoriæ, quàm Alexandri promeritis illum honorem tribuere. Quàm carus autem ciuitati fuerit, mœrore funeris indicatum est. Senatus enim, Populiq̃ue Romani decreto, in Palatio Capitolino statua illi posita est, doloris publici testis, cum inscriptione Ioannis Ciampoli:

VIRGINIO
CÆSARINO
QVIRITIVM SAPIENTISSIMO,
CVI TANTA INGENII VIS,
VT DOCTVS ETIAM HABERI POSSET
SINE LITERIS;
TAM AMPLA LITERARVM SVPELLEX,
VT ADMIRATIONEM MOVERE POSSET
ETIAM SINE INGENIO:
QVEM TAMQVAM VRBIS MIRACVLVM,
ET NOBILITATIS ORNAMENTVM
TVM INDIGENÆ, TVM CONVENÆ PHILOSOPHI,
POETÆ, ET RHETORES INVISEBANT,
SVA QVISQVE DECORA

IN

IN HUMANISSIMO MOECENATE MIRANTES:

CIVIS IUVENTVTI

PERTINAX DOCTRINARVM STVDIVM

SENILIS PRVDENTIAE

GLORIAM COMPARAVIT,

IUVENILIS VALETVDINIS ROBR ERIPVIT:

QVI FACTVS ADOLESCENTIBVS

EXEMPLAR VIRTVTVM, ET PARENTIBVS

MENSURA VOTORVM,

NONDVM TRIGESIMVM ANNV M INGRESSVS

MORTEM OCCVBVIT IN VATICANO,

SAPIENTIVM LVCVBATIONIBVS,

ET PRINCIPVM LACRYMIS ILLVSTREM:

CVI PONTIFICII CVBICVLI PRÆFECTVM AGENTI

VRBANVS VIII.

ECCLESIASTICAE PURPURÆ DECVS

A PRÆOPERA MORTE

EREPTVM FVISSE CONQVESTVS EST:

EIDEM PVBLICIS EXEQVIIS COHONESTATO

S. P. Q. R.

ANNVENTE PONTIFICE,

INTER TRIVMPHALES DVCE IMAGINEM

ET MONVMENTVM DECREVIT,

NE MINVS LITERARVM GLORIA,

QVAM ARMORVM,

CAPITOLIYM DECORETVR.

Appa.

Apparatissimo funere elatum ad D. Mariæ de Arâ cæli, Alexander Gothifredus S. I. Patrius Romanus pro concione laudavit. Humoristarum item Academia Virgino (qui honos, ex instituto illius loci, viris tantummodò famâ ingenioque maximis haberi solet) iusta persoluit, Augustino Mascardo clari iam tum nominis Oratore verba faciente. Cuius Oratio excerpta de more est à Poëtarum carminibus, quorum magna pars ereptum sibi Mœcenatem suum certatim dolebant, veroque luctu, non ad ostentationem ingenij simulato, funus prosequerantur.

